

Postanowienie z dnia 7 maja 2002 r.

III SZ 13/01

Niedopuszczalne jest wszczęcie z urzędu przez sąd dyscyplinarny postępowania dyscyplinarnego w stosunku do radcy prawnego, także w wyniku rozpoznania odwołania od postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego.

Przewodniczący SSN Wiesław Kozielowicz, Sędziowie SN: Katarzyna Gonera, Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, przy udziale Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych Andrzeja Winnickiego, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 maja 2002 r. sprawy obwinionego Edwarda C. o naruszenie art. 4 ust. 1 w związku z art. 30 ust. 1 Zasad Etyki Radcy Prawnego na skutek kasacji obwinionego od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z dnia 20 czerwca 2001 r. [...], utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie z dnia 28 listopada 2000 r. [...]

1) u c h y l i ł zaskarżone orzeczenie oraz utrzymane nim w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego i na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 KPK dotychczasowe postępowanie przed tymi sądami umorzył;

2) sprawę przekazał Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie w celu rozpoznania odwołania Jerzego B. od postanowienia Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w K. z dnia 7 czerwca 2000 r. [...] o umorzeniu postępowania wyjaśniającego.

U z a s a d n i e n i e

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w K. w dniu 7 czerwca 2000 r. wydał postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego prowadzonego przeciwko radcy prawnemu Edwardowi C., obwinionemu o

naruszenie art. 30 ust. 1 zasad etyki radcy prawnego. Z uzasadnienia tego postanowienia wynika, iż według oceny Rzecznika Dyscyplinarnego, w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, brak jest podstaw do twierdzenia, iż Edward C. dopuścił się przewinienia.

Od powyższego postanowienia wniósł odwołanie Jerzy B., który doniósł o naruszeniu przez radcę Edwarda C. art. 30 ust. 1 zasad etyki radcy prawnego. Skarżący wniósł o uchylenie postanowienia i ponowne rozpoznanie sprawy.

W postępowaniu przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie, wynikającym z odwołania od umorzenia postępowania wyjaśniającego, Rzecznik Dyscyplinarny podtrzymał stanowisko wyrażone w postanowieniu. Pomimo to Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w Krakowie, orzeczeniem z dnia 28 listopada 2000 r., postanowił wymierzyć Edwardowi C. karę upomnienia za przewinienie polegające na niezwróceniu dokumentów sześciu spraw sądowych Jerzemu B., będące naruszeniem art. 4 ust. 1 w związku z art. 30 ust. 1 zasad etyki zawodowej radcy prawnego.

W odwołaniu od powyższego orzeczenia dyscyplinarnego radca prawny Edward C. wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie. Taki sam wniosek przedstawił Główny Rzecznik Dyscyplinarny na rozprawie przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny w Warszawie, orzeczeniem z dnia 20 czerwca 2001 r., utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego i obciążył obwinionego kosztami postępowania.

Kasację od powyższego orzeczenia wniósł do Sądu Najwyższego obwiniony, który zarzucając sprzeczność ustaleń z zebrany materiałem dowodowym oraz naruszenie art. 4 ust. 1 oraz art. 30 ust. 1 zasad etyki radcy prawnego, wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia oraz poprzedzającego go orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego i uniewinnienie obwinionego.

Na rozprawie przed Sądem Najwyższym skarżący popierał kasację; jej wniosek popierał także Rzecznik Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych. Natomiast występujący w charakterze pokrzywdzonego Jerzy B. wniósł o oddalenie kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z przedstawionego wyżej postępowania w sprawie wynika, że orzeczenia Sądów Dyscyplinarnych pierwszej i drugiej instancji w przedmiocie ukarania radcy prawnego Edwarda C. zostały wydane pomimo braku wniosku uprawnionego rzecznika dyscyplinarnego o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego. Rzecznik dyscyplinarny umorzył bowiem postępowanie wyjaśniające w przewidzianym do tego trybie § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 kwietnia 1984 r. w sprawie zasad i trybu postępowania w stosunku do radców prawnych i aplikantów radcowskich (Dz.U. Nr 27, poz. 138 ze zm.); nie wystąpił natomiast z wnioskiem o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego (por. § 26 ust. 2 powołanego wyżej rozporządzenia).

Stosownie do art. 68¹ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. Nr 19, poz. 145 ze zm.) postępowanie dyscyplinarne wszczyna się na wniosek uprawnionego do tego rzecznika dyscyplinarnego lub Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego. Zasadę tę uwzględniono również w regulacjach powołanego wyżej rozporządzenia (por. § 27). Jest ona odpowiednikiem, określonej na gruncie postępowania karnego w art. 14 § 1 KPK, zasady dopuszczalności wszczęcia postępowania sądowego wyłącznie na żądanie uprawnionego oskarżyciela (lub innego uprawnionego podmiotu).

W ramach kontroli postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego, w trybie określonym w § 2 ust. 4 i 5 powołanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, w razie uznania przez sąd dyscyplinarny wadliwości umorzenia postępowania - sąd dyscyplinarny nie może - bo nie ma do tego podstawy - wszcząć postępowania dyscyplinarnego z urzędu. Jest to niedopuszczalne przejęcie przez sąd dyscyplinarny kompetencji należącej do strony postępowania uprawnionej do zainicjowania - przez sporządzenie odpowiedniego wniosku - postępowania dyscyplinarnego.

Jeżeli chodzi o skutki przedstawionego wyżej naruszenia prawa, to wynikają one - wobec braku odpowiedniej regulacji w ustawie o radcach prawnych i w rozporządzeniu wykonawczym Ministra Sprawiedliwości (por. § 1 ust. 3 tego rozporządzenia) - z odpowiedniego zastosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego. Stosownie do art. 17 § 1 pkt 9 KPK, brak skargi uprawnionego oskarżyciela (w tym wypadku brak wniosku uprawnionego rzecznika dyscyplinarnego o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego) stanowi okoliczność wyłączającą postępowanie, która oznaczała zakaz wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, a w razie wszczęcia już takiego postępowania nakaz jego umorzenia. Z kolei w odniesieniu do postępowania

przed Sądem drugiej instancji, odpowiedniemu zastosowaniu podlegał art. 439 § 1 pkt 5 KPK nakazujący uchylenie zaskarżonego orzeczenia i to niezależnie od podniesionych zarzutów, jeżeli - jak to miało miejsce w rozpatrywanej sprawie - zachodziła okoliczność wyłączająca postępowanie.

Wreszcie w zakresie postępowania przed Sądem Najwyższym wynikającym z kasacji (por. art. 62⁶ ustawy o radcach prawnych) odpowiedniemu zastosowaniu podlegał w szczególności art. 536 KPK określający rozpoznanie kasacji niezależnie od podniesionych w niej zarzutów między innymi w wypadku takim, jaki zachodzi w rozpatrywanej sprawie, że zaskarżone orzeczenie zostało wydane pomimo okoliczności wyłączającej postępowanie dyscyplinarne.

Z przedstawionych wyżej przyczyn należało - po uchyleniu zaskarżonego orzeczenia i orzeczenia Sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji - umorzyć postępowanie dyscyplinarne, które dotychczas, wobec braku odpowiedniego wniosku, jest niedopuszczalne i przekazać Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu do rozpoznania odwołanie od postanowienia o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego.

=====